
Kedves Olvasó!

A szerkesztőségünkbe nemrég meggondolkodtató tartalmú levél érkezett. A feladó, Gáspár Attila zilahi zenetanár az elhunyt és élő tanárokról szóló meg-émlékezések hiányáról ír kissé keserű szavakkal. Soraiból idézünk:

„...az ajánlások (ha beérkeznek) egykori tanárnőink emlékének szólnak, akik az én generációmat (igazi lelkes pedagógusként) a népdal szeretetére, ismeretére, meg-becsülésére nevelték. Beleillik az egykori nagy pedagógusaink emléke a mai pedagógiai jellegű munkákba. Ha mi nem, akkor kik fogják megőrizni emléküket? Vagy a mi nevelőink már senkinek sem számítanak? Van-e, lesz-e valamikor becsülete, emlé-kezete a pedagógusnak? A milliomos nagymenők [...] nem fognak emléket állítani a nemzet napszamosainak, csak egyik napszamos a másiknak. De lehet, hogy ez nem is fontos. Amilyen igazi napszamos volt Szabó M. Klára és Demény Piroska, biztosan azt mondanák, hogy »Hadd el, fiam, ne foglalkozz velünk. Meghaltunk, elmentünk. Vége!« ...»

Valóban vége? Van-e becsülete a tanítónak, tanárnak? – cseng vissza a szer-kesztő fülében a kérdés. Mert „az ajánlás beérkezett”, csak az alkalmat kell meg-teremteni, hogy az emlékezés ne maradjon valakinek a magánügye. Aki tanít és akire emlékeznek tanítványai, az többet érdemel. És hol lehet jobb helyet találni élő és el-hunyt tanáraink emlékének, mint saját lapunkban, az immár másfél éves *Magiszterben*? Adjunk hát teret a kérdésnek, és önökkel együtt indítsunk egy új sorozatot, melyben tanítványok szólhatnak tanítóikról. Az emlékezés sorait nem feltétlenül az elévül-hetetlen érdemek szigorú, pontos leltári felsorolásaként képzeljük el, az erdélyi nagy tanáregyeniségek szakmai portréi mellett helyet szeretnénk adni a személyes emlé-keknek és a még aktív pedagógusokkal készült riportoknak is.

Kérjük tehát az olvasót, hogy ne csak tanárként, tanítóként szólaljon meg folyóiratunk lapjain, hanem egykori kisdíákként, tanítványként is.

Kezdjük sorozatunkat! Elsőként – Gáspár Attila tanár úr óhajának is eleget téve – Puskás Tivadar Olaszországban élő hegedűtanár, zenész írását közöljük. Ha tervünk elnyerte tetszését, kérjük, „napszamosként” írjon ön is.

Székely Győző

(Zene)iskola a – „határon” (Gita néni)

„Állunk a sorban”, mondja Balla Zsófia egyik ismert versében. (Selmeczi György ihletetten megzenésítette, el is énekelte-zongorázta a Duna Tévében. A video-felvételt máig gondosan őrzöm szalagtáramban.)

Egy alkalommal (bő két évtizeddel ezelőtt) magam is abban a bizonyos „sor”-ban álltam a kolozsvári posta szolgálatos fülkéi előtt, olyan időkben, amikor a sorállás nemzeti sportnak számított a Kárpátok karéjában. Körülöttem ideges, felháborodottan tanácstalan és tájékozatlan (mert: nem tájékoztatott) emberek tülekedő csoportja. Min-denki azt a kíméletlenül tömör felszólítást kapta, hogy előfizetett magyarországi folyóiratainak a továbbiakban (hivatalos indoklás nélkül) törölt példányaiért vegye fel a „visszajáró” összeget. Az egyik belső gyűrűben szorongtam, már pénzközelben és mély szellemi gyászban. A Kortárs (számomra) ezután már hozzáférhetetlen számait temettem, és sorstársaimmal minden (akkoriban ajánlatos) óvatosságot mellőzve, hangosan kommentáltam az ügyet. Szomszédaim szorosán (a szó szoros értelmében „lég”-mentesen) zártak, kívülről senki nem láthatott. Egyszerre ismerős, de rég nem hallott hang ütötte meg a fületem a kijárat irányából:

– Szervusz Tivadar, én már megyek. Nem láttalak, de megismertem a hangodat!

Először, meglepetten, csak magamban találgattam, hogy ki lehet, de aztán (pénzt, posztót feledve) kiugrottam a sorból. Látni akartam annak a sajátos, régről ismerős, de tudatomban már elhomályosult hangnak a gazdáját. Nem volt könnyű a kijáratig vergődni. Ott nem láttam ismerős arcot, ezért kiszaladtam a járdára és jobbra-balra körülnéztem. A Szamos-híd irányában ismerős, alacsony-gömbölyű formákra aggatott, göndör fűrtök távolodtak. Sokáig néztem (hátból) azt a talányos alakot, amíg végre felismertem. Első zeneelmélet- és szolfézstanárnőm volt, később (nyugdíjazásá-ig) kolléga a ferencesek egykori kolostorában, a Zenelíceumban: **Szabó Margit Klára** (... – 2002. október)

– Gita néni! – kiáltottam utána rekedten, de nem hallotta.

*

Kapcsolatunk korántsem indult felhőtlenül. Nem szenvedhettem, mert (ka-masz-éretlenül) ellenszenves rigolyáknak, undok szeszélyeknek tartottam aprólékos pedantériáját, szörszálhasogató pontosságát, nehezen viseltem el kerek fejét, örökön és ironikusan sajnálkozó tekintetét, a szemüvegét, a járását, a hanghordozását. Kimért modorával és sajátos színezetű igényességével azt a benyomást keltette bennem, hogy csak a hiányosságaimat veszi észre, csak a hibáimra vadászik, nem szeret, meg akar buktatni, a világból kiüldözni, a Pokol fenekére juttatni. Aztán váratlanul megenyhült irányomban. Beláthatta, hogy 13 évesen is érdekel a Világ Zeneoktatása, a Kodály-módszer, a Szőnyi Erzsébet (valahol, az elérhetetlen Anyaországban forgalmazott) könyveiből kihámozható pedagógiai koncepciók. Észrevehette, hogy a szemem együtt-érzően csillog, amikor (sikertelen vállműtétje után) a klinikákon henyelő, de vágóhídra való „pancser hentesbészek”-et szidta, szótárakból száműzött fordulatokkal („– Hidgegrázásom van gyerekek, ha visszagondolok, kalapáccsal törték el újra a vállamat, hogy végre rendesen ragasszák össze a csontjaimat!”), hogy a vonalrendszeret előre beosztom ütemvonalakkal és (előreláthatólag) egész életemben már csak HB 2-es ceruzával fogok írni. Az óráin egyre jobban figyeltem. Megtudtam, hogy a magyar népdal Ázsiából hozta magával a pentatóniát, a dominánsan ismétlődő alapsort, hogy Kodály írta a Psalmus Hungaricust (később Budapesten megvettem a partitúra eredeti kéziratának faksimiléjét), és hogy Puccini egykor harmóniai tabuként kezelt kvint-párhuzamokat használ zenéjében a távol-keleti „milió” érzékeltetésére. Egy Világra nyitotta rá a szemem. Érteni kezdtem, hogy mi a gregorián énekek modális hangsora és mi a (hangszeres zenében később kialakuló) tonális vonzás lényege. Szerzők és művek, hangnemek és hangközök friss levegőjét hozta be Gita néni a Kolostor ned-vesen sóhajtozó falai közé. Operába is azért mentem először, hogy a Traviatában „leellenőrizsem”: vajon tényleg nagyszexettel indul-e Alfréd bordala az első felvonás báljelenetében? Attól kezdve, hosszú évekig bérletet váltottam...

Zenekarom nemrég, vendégként, a Grenoble-i Színházban négy egymást kö-vető estén játszotta Verdi törékeny hősnőjének tragédiáját. Valahányszor a tenor fel-emelte poharát és az első hegedűkön felcsendült a „fa-re” nagyszex, könnyes lett a szemem. Már tudtam, hogy egykori Tanárnőm nincs többé. A kórus sem tudta el-nyomni az Idő mélyéről feltörő hangot:

– Szervusz Tivadar, én már megyek... – Gondolatom elkísérte a fényes bolygóra, amelyre végleg átköltözött.

– Remélem, Te már nem sírsz, Gita néni! Mert azt mondják, hogy „ott” an-gyalok szárítják fel a könnyeket, bolyhosan gomolygó felhőkkel. Mert minek köny-nyezni az Öröklétben is, sírunk eleget a Földön.

*

Soha nem tudtam, hány éves. Életét végigkísérte az „örökvén” kisasszonyok nemes kortalansága.

Időnként majd kiállok a Mediterrán Égbolt alá, és belekiáltok a csillagokba:

– Hahó, Gita néni, én vagyok,

PUSKÁS TIVADAR

– Meg lehet-e még ismerni a hangomat?